

כפר כנה

כפר כנה, מס' 1

שנת 1473

מהר אפרים¹ עד כפר קיני מהלך יום וחצי. בכפר קיני יש פי בעלי בתי(ס)² עברי(ס).

מקור: מסעות אלמוני איש קנדיאה, עמי' רלו-רלו; וראה גם: יערי, מסעות, עמ' 112.

ספרות: בן-צבי, שאר ישוב, עמ' 169–171.

1 ראה לעיל, הערך "זרעין", מס' 2 והערה 3 שם.

2 כלומר, שמונים ראשי משפחות.

כפר כנה, מס' 2

שנת 1481

ואז הלכתי מצפת לכפר קיני¹ --- ובכפר קיני! היינו מיום ה' עד יום א', וגם שם יש כמו ע' ב(עלי) ב(תים) נכבדים, ובפרט א(חד) ששמו ר' יצחק, והוא למדן ---

וכבר ידעו הדבר שנאמר לי הרעות מהקהל², ואיך שהפצירו בי הקהל מצפת וכן בכפר קיני לישאר אצלם ושלא להכביד עלי פרוטה מלבד המס הקבוע, שהוא כמו ב' דוקטי לשנה תוך כ' שנה³. ומה מאד הם מכבדים לומדי תורה בכל אלו העירות.

מקור: איגרת ר' יוסף דמונטניא, יערי, איגרות, עמ' 92–93.

ספרות: "י כנעני", החיים הכלכליים בצפת ובסביבותיה", מאסף ציון, ו (תרצ"ד), עמ' רטז, ריז; בן-צבי, שאר ישוב, עמ' 169–171. וראה גם לעיל, הערך "ירושלים", מס' 222.

1 דרך חוקוק וכפר-חיטין.

2 קטע זה מתייחס לקבלת פני הכותב בירושלים. הוא מספר, שמנהיגי הקהל בירושלים ידעו, כי בכפר כנה סופר לו על הנעשה בעיר. על ירושלים והנהגתה בעת ההיא ראה הערך "ירושלים", מס' 254 והערה 4 שם.

3 כוונת הקהל היתה לפטור את הכותב ממס למשך עשרים שנה, מלבד מס-הגולגולת. דומה, כי הכוונה לקהל ירושלים, ולא לצפת או לכפר כנה. קטעים נוספים מן האיגרת, ראה לעיל, הערך "ירושלים", מס' 222, ושם הערה 14 על תלמידי-חכמים אחרים שנפטרו ממסים. והשווה שם, מס' 299. הערה 14 שם, ובעיקר מס' 299.

כפר כנה, מס' 3

שנת 1489

ולפי הנשמע היהודים בצפת ובכפר כינה ובכל אותם המקומות מן הגליל הם בשלוח ובהשקט, ואין להם רשע מאת הישמעאלים. אכן, רובם עניים לנים בכפרים,¹ רוכלים מחזרים בבתים ובחצרות ובשדות לבקש אוכל למו.

מקור: איגרת ר' עובדיה מברטנורה לאחיו, עמ' 102; וראה גם: יערי, איגרות, עמ' 140.

ספרות: ראה לעיל, מס' 2.

1 כלומר, רובם רוכלים הנוודים במשך השבוע בין הכפרים.

שנת 1495

כפר כנה, מס' 4

ביום ו', ליי"ב ימ"ם) לחודש מרחשוון רנ"ו,¹ נסענו מספייטה² בחברת אנשי(ם) זיציליאנוש,³ אשר נתפשרו עם אורחת חמרי(ם) יהודי(ם) וערלי(ם) וישמעאלי(ם)⁴ --- ויהי שכרם קיי"ב כספ"ם) לכל ראש להביאם עד ירושלם ע"ר) ה(קודש) בלי הוצאות מקאפאטרי!⁵ ומכל דבר, וכן נעשה מזה אליהם ראייה ברורה.⁶ וביום ו' בערב הכנסת כלה⁷ הגענו לכפר קיי"נה, ושם ישבנו עד יום ג', והסכמנו בדרך אשר היה לנו לעשות כיד ה' (יתברך) הטובה עלינו. ואתם, אלופי ורוזני, דעו כי מכפר קינה עד ירושלם ע"ר) ה(קודש) הדרך מסוכן מאד⁸ ---

ועל(ל) כן) הוצרכנו להניח בכפר קיי"נה אחי כמר יקותיאל י(שמרהו) צ(ורו) לשמור החפצי(ם) והמטלטלי(ם) מהציליאני, כי כן רצה הראש מהציליאני, שמו מ(ורנו) הר(ב) ר' רבה י(ברכהו) א(לוהים). גברא רבה הוא.

מקור: איגרת תלמידו של ר' עובדיה מברטנורה, עמ' 279; וראה גם: יערי, איגרות, עמ' 154.

- 1 30 באוקטובר 1495.
- 2 כלומר, מצפת.
- 3 היינו, יהודים מסיציליה.
- 4 כלומר, יהודים, נוצרים ומוסלמים. ידיעה זו היא היחידה המוסרת על מובילי שיירות יהודים.
- 5 מכס דרכים. על המונח ראה: אשתור, היהודים במצרים ובסוריה, ב, עמ' 311.
- 6 משמע, הסכם.
- 7 כלומר, עם כניסת השבת.
- 8 מדברי ר' יוסף דמונטניא (לעיל, מס' 2) והנוסע שלפנינו משתמע, כי במחצית השנייה של המאה הט"ו שימשה כפר כנה תחנת-ביניים בדרך שבין ירושלים לגליל. כך גם עולה מרשימותיו של הנוסע האלמוני מקנדיאה (לעיל, מס' 1). דרך זו שימשה את הצליינים הנוצרים שבאו מנצרת ומן הגליל התחתון ואת היהודים שבאו מצפת ומיישובי הגליל העליון. וראה עתה: דוד, משפחת שולאל, עמ' 387-388. במכתב לר' נתן שולאל (שם, עמ' 403) כותב סוכנו מדמשק, שאם ימצא אדם אשר ילך לכפר כנה, הוא ישלח לר' נתן, היושב בקאהיר, סחורה כלשהי. גם כאן מתייחס הכותב להתארגנות בכפר כנה של השיירות לדרום. השמות הארוכה של השיירה בכפר כנה אינה מוסברת בחיבור, אך השוואת הנאמר בו לדבריו של ר' יוסף דמונטניא, ששהה במקום ארבע-עשרה שנה קודם-לכן, מתירה לנו להניח, ששהותם של הנוסעים היהודים במקום בשבת היתה קשורה בקהילה היהודית שם. השיירה אמנם התארגנה בצפת, אך הנוסע מספר, שגם בכפר כנה נעשו הסכמים, מן-הסתם בין מובילי השיירה לנוסעים, ומכאן, שהתארגנות השיירה עדיין נמשכה בכפר כנה.